

УДК 72.01:791.01(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.38.2.26>

МІСТО ЯК ЕКСПОЗИЦІЯ: КІНЕМАТОГРАФІЧНІ, ТЕАТРАЛЬНІ ТА МУЗЕЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ

Трошкіна Олена Анатоліївна

кандидат архітектури, доцент,
завідувач кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
Київ, Україна,

e-mail: olena.troshkina@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0002-0597-9700

Анотація. У статті досліджується концепція музейних експозицій, застосована до міського середовища, де архітектурні об'єкти та простори функціонують як частини візуальної експозиції.

Мета статті полягає у виявленні можливостей застосування кінематографічних, театральних і музейно-експозиційних підходів до формування сценаріїв сприйняття міського простору. Архітектурне середовище розглядається як експозиція, що функціонує за принципами сцени, кінокадру та виставкового простору.

Методологічну основу становить міждисциплінарний аналіз, що поєднує принципи кінематографу (послідовність кадрів, рух погляду), театру (мізансцена, сценографія) та музеєзнавства (експозиційний простір, сценарій, акценти). Застосовано порівняльний, типологічний і семантичний підходи до міського середовища.

Результати. Обґрунтовано доцільність осмислення міста як експозиції з власним маршрутом, драматургією і композиційними вузлами. Архітектурні об'єкти інтерпретуються як «експонати», а просторові переходи – як послідовність кадрів або сцен. Виявлено аналогії між музейними прийомами (центрування, ізоляція, освітлення, розрядка простору) та містобудівними засобами (домінанти, перспективні осі, площі, курдонери, світлові акценти). Підтверджено роль сценарію й послідовності сприйняття у формуванні просторової драматургії.

Наукова новизна. Уперше запропоновано концепцію міста як експозиційної системи зі сценарною логікою, побудованою на принципах кіно, театру й музею. Обґрунтовано доцільність аналізу міського простору як наративної структури, де смисли формуються через організацію маршруту, акценти та взаємодію з людиною.

Практична значущість. Результати можуть бути використані в містобудуванні, урбан-дизайні та під час реконструкції міських територій. Підхід забезпечує читабельність простору, емоційне залучення та формування ідентичності середовища. Сценарність і експозиційність підсилюють роль міста як комунікативної та культурної системи.

Ключові слова: міський простір, експозиція, кінокадр, мізансцена, сценографія, архітектурний експонат, драматургія простору, маршрут сприйняття, семантика середовища, просторовий сценарій, експозиційний підхід.

ВСТУП

Через особливості людської фізіології ми сприймаємо навколишній світ у вигляді окремих кадрів, кожен з яких має власну

композицію. Ця композиція постійно змінюється залежно від рухів голови, тіла чи очей, а її центр визначається тим, на чому саме ми зосереджуємо увагу в певний момент. Залежно

від положення людини в просторі її сприйняття може бути як статичним, так і динамічним. Неважливо, чи ми рухаємося самі, чи лише переводимо погляд – зображення навколо нас розгортаються послідовно: горизонтально, вертикально або в глибину. У цьому процесі людина постає як глядач (спостерігач), перед яким кожен візуальний кадр виступає площинним, здебільшого фронтальним образом простору. Такий образ можна осмислювати як кінокадр (за аналогією із кінематографом), мізансцену (за аналогією з театром або кіно) або як музейну експозицію, побудовану за законами композиції, відповідно до специфіки того чи іншого виду мистецтва.

Кожна деталь міста набуває значення в момент споглядання, перетворюючи звичне оточення на послідовність кадрів. Рух кінокамери найкраще імітує цей процес, саме тому методи дослідження архітектурного простору міста можуть базуватись на методах, вироблених у кінематографії.

Будь-який кадр можна розглядати і як мізансцену (за аналогією із театром), де важлива загальна композиція взаємного розміщення акторів, бутафорії та реквізиту на сцені, а також враховується порожній простір між ними. Так, методи, вироблені у театрознавстві, стають у пригоді під час дослідження міського простору, де поняття його театралізації є одним із важливіших понять сьогодення, а саме місто мислиться як сцена, де відбувається дійство-життя.

Музейна експозиція характеризується тим, що кожен об'єкт має оптимальну точку огляду, підкреслюється світлом і простором, аби привернути увагу та розміщений у відповідному експозиційному полі. Аналогічно в міському середовищі архітектурні об'єкти формують навколо людини своєрідну експозицію, де всі матеріальні об'єкти, включно з іншими людьми, стають «експонатами».

Отже, візуальне розгортання кадрів формує унікальну драматургію простору, яка заслуговує на окреме дослідження, а для дослідження міста варто залучати знання як із візуальних видів мистецтва, насамперед кіно, театру, так і з музеєзнавства – мистецтва побудови експозиції.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У своїй роботі ми спираємось на попередні дослідження, присвячені театралізації архітектурного простору та його кінематографічності О.А. Трошкіної [14], Л.Р. Гнатюк [16], застосуванню сценарних підходів у проектуванні О.А. Трошкіної, О.П. Олійник [17], принципів театрального мізансценування

міського середовища О.А. Трошкіної [12], а також на наукові праці, присвячені експозиції, що лежать у площині архітектури музеїв та музеєзнавства Л.П. Великої [3], Ю.О. Тітінюка [11], А.О. Сошнікова [10], технічної естетики Д.В. Смирного [9], архітектурно-планувальної організації музеїв В.І. Дивака [4], В.В. Куцевича [5] та ін., культурології С.Б. Руденка [8], Т.О. Бегаль [1] і теорії сприйняття простору, як наприклад, І.-Фу Туана [20] тощо.

МЕТА

Мета статті полягає у дослідженні прийомів формування експозиції міського простору у побудові сценарію його сприйняття.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Експозиція – це виставлення експонатів (творів, документів, пам'яток) для огляду, організоване за певною концепцією, що базується на науковому підході до конкретної теми, з урахуванням особливостей експонатів, умов архітектурного простору та творчих задумів їх авторів. Експозиціонер забезпечує просторове та технічне втілення експозиції, розміщуючи експонати відповідно до концепції, умов простору та вимог збереження. Головне його завдання – провести відвідувача виставки між експонатами, поступово розкриваючи тему, вибудовуючи логіку сприйняття та створюючи цілісне враження від експозиції. Це корелюється із завданням побудови архітектурного середовища, де простір організовується як послідовність візуально і семантично пов'язаних елементів, що формують маршрут, атмосферу та спосіб взаємодії людини з об'єктами.

Застосування принципів музейної експозиції в проектуванні архітектурного середовища міста відкриває нові можливості для формування глибшого, змістовнішого сприйняття міського простору. У музеї експозиція формується з урахуванням певних композиційних законів, гри світла й тіні, розташування об'єктів у просторі, логіки руху глядача. Усе це покликане створити цілісну наративну структуру, яка веде відвідувача через послідовність вражень, смислів і відкриттів. Такий підхід цілком релевантний для формування міського середовища, особливо якщо ми прагнемо перетворити місто на простір, що спонукає до взаємодії, рефлексії та естетичного досвіду.

Як і в музеї, де маршрут руху відвідувача продумано заздалегідь, відповідно до сценографічних принципів побудови експозиційного простору, у місті також можна

організувати середовище так, аби задавати ритм сприйняття: чергування вузьких і відкритих просторів, акценти на перспективу, композиційні «паузи» – площі, сквери, оглядові майданчики. Архітектор у цьому контексті виступає як своєрідний куратор або режисер, що організовує досвід глядача-містянина.

У музейній експозиції важливо виділити головне: композиційний центр, основний експонат, акцентні об'єкти. У місті подібні принципи можна застосовувати через роботу з масштабом, матеріалами, освітленням і розміщенням архітектурних або художніх елементів. Наприклад, пам'ятники і пам'ятки, інсталяції, фасади важливих будівель можуть виконувати функцію експонатів, навколо яких вибудовується сценографія простору.

На всіх рівнях експозиційного простору музею чи виставки головними «персонажами» є експонати. Ними виступають натурні об'єкти, їх макети, фотографії та голограми, спеціально створені для експозиції об'єкти, твори мистецтва, полієкрани, живі об'єкти. Слід виділити провідні «ударні» експонати на рівні всієї виставки, в розділі та в експозиційному комплексі.

А.О. Сошніков наводить різні експозиційні прийоми (способи групування експозиційних матеріалів) для виділення експонату, направлення погляду на нього, підкреслення його значення, а саме:

- виділення експозиційних центрів і провідних експонатів, які несуть максимальне смислове і образне навантаження;
- розрядка шляхом створення порожнього простору навколо найбільш важливих експонатів з метою акцентування на них уваги;
- виявлення зв'язків між предметами, прийом «взаємної документації»;
- зіставлення, в т.ч. протиставлення (прийом контрастного показу);
- «масований» показ однотипних матеріалів, сконцентрованих на невеликій площі;
- розташування експонатів, які потребують розгляду з близької відстані, в межах найбільш зручного для огляду експозиційного поясу;
- організація «експозиції у вікні», що дозволяє через отвір вітрини «зазирнути» в інший простір і час;
- виділення першого і другого планів, а також створення прихованого плану експозиції в турнікетах, касетних стендах і т.п.;
- застосування дзеркал, луп, обертових подіумів та інших технічних прийомів [10, с. 6].

Отже, в музейній експозиції головними засобами виділення провідних експонатів є:

центрування, ізоляція, концентрація, лінійне розміщення. У містобудівній композиції цінними експонатами є знакові, представницькі будівлі, що з давнини прийнято виділяти у просторі церемоніальним підходом, розміщенням на найвищих точках рельєфу, замикаючи ними магістралі, влаштовувати перед головним входом площу або відступити від червоної лінії забудови, утворивши курдонер. Симетрична осьова композиція як самого архітектурного об'єкта, так і підходу до нього є знаком представництва, як й ізоляція його стосовно рядової забудови. Концентрація уваги на об'єкті може бути викликана як містобудівною композицією, так і незвичністю об'єму чи форми. Лінійне розміщення, як правило, спонукає до поступового розкриття внаслідок руху.

У всіх випадках значення має сусідство експонатів та їх тематична значущість, а також візуальне сприйняття експозиції стосовно лінії горизонту, кольору і фактури. Середовищна роль експонату може бути домінуючою, відокремлюючою, замикаючою, закриваючою, об'єднуючою, покриваючою, рухливою, а середовищний підхід до елементів експозиції дозволяє здійснити змістовну, а не тільки фізичну організацію простору експозиції [6]. Це повністю відповідає середовищній ролі архітектурного об'єкта (архітектурного експонату).

Міський простір, як і музейна експозиція, може мати власну драматургію. Це означає, що певні зони міста можуть «відкриватися» поступово, створюючи ефект очікування, переходу, кульмінації. Наприклад, вузька вулиця може вести до великої площі, прихований прохід – до внутрішнього двору з несподіваним елементом (водойма, скульптура, дерево). Така послідовність зорових подій створює емоційний наратив, подібний до музейної експозиції, яка розгортається перед глядачем.

Ю.О. Тітінюк [11] відзначає декілька типів естетичного впливу на відвідувача з характерними особливостями: трагічний, драматичний, романтичний, ліричний, сатиричний, комічний, гумористичний, фантастичний тощо, що впливає на формування експозиції. Наші дослідження проєкцій жанрів кінематографу на архітектурне середовище підтверджують правомочність такого кінематографічного/театрознавчого підходу до формування вражень у міському середовищі [13].

Слід окремо зазначити, що світло – один з ключових інструментів у музеї для акцентування, направлення уваги та створення настрою. У місті як природне, так і штучне освітлення може формувати «експозиційну» логіку:

підсвічування фасадів, підкреслення рельєфу або текстури, створення світлових коридорів чи зон відпочинку. Раціонально організоване освітлення здатне змінити сприйняття об'єкта або простору, надати йому нової якості.

Музей завжди щось розповідає – через підпис до експоната, тематичну логіку експозиції або дизайн простору. У місті теж можна формувати наративи: історичні, культурні, емоційні. Вивіски, арт-об'єкти, урбаністичні легенди, навіть графіка на тротуарах – усе це стає частиною міського «сюжету», який відкривається людині під час її переміщення.

Музейна експозиція передбачає наявність глядача. Так само й міське середовище має орієнтуватися на людину – її фізичний масштаб, траєкторії руху, потребу у зоровому комфорті. Простір, побудований за музейним принципом, не просто існує, а «працює» у момент споглядання, тобто активується присутністю людини. Це особливо важливо для створення привабливого, «читабельного» та інклюзивного міського простору.

У музеях горизонтальна або вертикальна площа, на якій виставлені експонати, – *експозиційний пояс*, що являє собою своєрідну лінію горизонту для відвідувача, по якій «переміщається» його погляд. Це може бути стіна, стелаж або навіть підлога, що служить опорою для предметів, які займають площу, доступну для огляду на різних рівнях. Експозиційний пояс – це певний елемент, що формує експозиційну лінію руху погляду, сприяючи сприйняттю кожного експоната в контексті простору. У випадку міської експозиції експозиційним поясом можна вважати все, що потрапляє в поле зору людини на рівні її очей, але не вище другого поверху будівель на протилежній стороні вулиці (фізіологічна особливість зорового сприйняття людини).

Експозиційний об'єм – це не тільки місце, де ці об'єкти розташовані, але й весь простір, в якому вони повинні «виступати» перед глядачем. Це може бути зал, площа чи відкритий простір, де рухи відвідувачів мають взаємодіяти з експонатами. Об'ємний простір вимагає особливої організації руху: відвідувачі повинні мати можливість обігнути об'єкт з різних боків, тим самим створюючи інтерактивний досвід.

У міському середовищі важливо організувати експозицію таким чином, щоб усі її елементи функціонально взаємодіяли з потоком людей. У цьому контексті *експозиційний простір* – це не тільки «виставка» в традиційному розумінні, а й інтеграція архітектурних об'єктів і символів, якими вони наповнені і які вони продукують у повсякденне життя міста.

Отже, порівняння підходів до експозиції музею чи виставки із експозицією міського простору дало можливість виявити таке:

- експозиція міського простору, як і музейна експозиція, має тему – функцію середовища (побутову, громадську, представницьку, комунікаційну тощо, основою якої є типологія простору та його експонатів (будівель). Будь-яка експозиція передає певну ідею, наукову концепцію або тему через об'єкти та їх розташування. Як і в музейній експозиції, так і в експозиції міського простору матеріальні й технічні засоби підпорядковуються функції і концепції;

- експозиція музею має *сюжет* – розвиток подій, що відбуваються залежно від художнього задуму автора експозиції, розкриває характер головних персонажів (експонатів), виявляє структуру (зав'язка → кульмінація → розв'язка), а також визначає спосіб, яким ці події подані відвідувачу, тобто «режисерську версію» історії [11]. Сюжет експозиції міського простору можна визначити як структуровану послідовність просторових і смислових акцентів, що формують наратив території через архітектуру, об'єкти благоустрою, пам'ятні знаки, ландшафтні доміанти та організацію руху. Такий сюжет вибудовується у формі маршруту або композиційної системи, яка поступово розкриває тему, історичну пам'ять, соціокультурну ідентичність або сучасний образ міста. Він виконує комунікативну, семантичну й репрезентативну функції, перетворюючи міський простір на експозиційне середовище зі специфічною драматургією сприйняття;

- експозиція музею має *сценарій*, кураторську логіку, семантику експонатів. Експозиція міста формує культурний і соціальний зміст через розпланування, взаємозв'язок просторів і об'єктів, образність, що формується під дією семантичних знаків. Розв'язання режисером музейної експозиції тематичного зонування, зупинка на певних образах, вибір композиційних доміант і програмування емоційно-психологічного сприйняття експозиції та ув'язка таких розділів між собою (синтез) і буде становити концептуальний проект тематичної експозиції музею.

І.-Фу Туан аналізує, що простір сприймається неоднаково і неоднорідно, адже має точки *очікування* (наприклад, коли підходиш до відомої площі); *кульмінації* (наприклад, опиняєшся перед монументом або панорамою чи знаковим об'єктом); *завершення досвіду* (наприклад, відхід у спокійніші райони або приватні зони). Науковець визначає це як структуру сценарію: початок → розвиток

→ кульмінація → розв'язка, що базується на послідовності вражень, емоцій і думок, які виникають внаслідок переживання простору як руху – тілесного та емоційного [20].

Підсумовуючи, зазначимо, що сценарій сприйняття простору ґрунтується на послідовності його розкриття: створенні зорових (експозиційних) рядів, зон емоційного впливу, маршрутів прямування. Кожній ділянці простору, за аналогією із кінематографічною чи театральною сценою, притаманна своя жанровість, під впливом якої формується відповідний тип поведінки – план дій.

Методика створення емоцій у глядача режисером кіно, театру і експозиціонера (режисера музейної експозиції) єдина, тільки засоби її виконання різні. Якщо музейна експозиція, що орієнтована на погляд, зчитування інформації, контемпляцію, шлях огляду, створює атмосферу через світло, відстань, масштаб, візуальну послідовність, то архітектурний простір сприймається тілесно: через рух, масштаб, акустику, світло, матеріал, та формує емоційний і психологічний досвід середовища.

Головним і для музейної експозиції, і для експозиції міста є сценарій, об'єкти і маршрут сприйняття, а також формування самого середовища, в якому відбувається рух, зустріч, смислотворення.

Сприйняття простору завжди процесуальне, послідовне, емоційно насичене. Фактично кожна взаємодія з простором – це малий сценарій переживання, що має початок, розвиток, кульмінацію і завершення. Ці сценарії важливо проектувати і враховувати під час створення експозицій у місті.

ВИСНОВКИ

Таким чином, перенесення музейних принципів експозиції в архітектурне середовище дозволяє переосмислити місто не просто як сукупність будівель і доріг, а як складну естетичну систему, що веде діалог з людиною. Це відкриває нові перспективи для урбаністики, архітектури і дизайну середовища – як практичні, так і філософські (теоретичні).

Синтез принципів кінематографу, театру та музейної експозиції в організації міського простору дає змогу по-новому осмислити архітектурне середовище як сценографічно та наративно вибудовану систему, де людина виступає не лише спостерігачем, а учасником подієвого простору. Міське середовище в такому підході набуває експозиційної природи: архітектурні об'єкти функціонують як експонати, маршрути – як сюжетні лінії, а просторові вузли – як кульмінаційні точки. Світло,

масштаб, ритм руху, чергування просторів і акцентів формують драматургію середовища, подібну до кінокадру, театральної сцени або експозиційного залу. Простір перестає бути нейтральним тлом і перетворюється на композиційно організований наратив, що передає ідеї, ідентичність, пам'ять і смисли території.

Такий підхід дозволяє проектувати місто як послідовність емоційних і змістових вражень, де кожна ділянка має свою роль у загальному сценарії. Таким чином, синтез кінематографічних, театральних і музеєкспозиційних методів стає дієвим інструментом формування урбаністичної драматургії, що поєднує просторову організацію, смислотворення та досвід людини.

Перенесення цих принципів у практику містобудування відкриває нові можливості для створення образно зорієнтованих, комунікативних і «читабельних» міст, де простір працює як експозиція, сцена й кінематографічний маршрут одночасно. Це забезпечує глибше, багаторівневе сприйняття міста та формує основу для інноваційних підходів у проектуванні, реконструкції й дослідженні архітектурного середовища.

Подальші розвідки будуть присвячені дослідженню сценарних, композиційних і семіотичних моделей сприйняття міського простору як експозиції, режисованого середовища і візуально-подієвої структури, що поєднує принципи кіно, театру й музеєзнавства в містобудівній композиції.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Бегаль Т.О. Генеза експозиційного середовища музею: від витоків до сучасності : монографія. Київ : Видавничий центр КНУКІМ, 2022. 200 с.
- [2] Вайдахер Ф. Загальна музеологія. Львів : Літопис, 2005. 632 с.
- [3] Велика Л.П. Музейне експозиційне мистецтво. Харків : ХДАК, 2000. 160 с.
- [4] Дивак В. Архітектурно-планувальна організація розширення художніх музеїв : монографія. Київ : Вид-во Ліра-К, 2022. 248 с.
- [5] Куцевич В. Сучасні напрямки формування багатофункціональності музеїв. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2022. № 63. С. 290–299.
- [6] Методичні рекомендації до проектування експозицій для студентів 4 курсу денного і заочного відділень спеціалізації «Інтер'єр і обладнання» напряму підготовки «Дизайн» / упоряд. С.Є. Черніченко, С.В. Катріченко, Т.Л. Марченко. Харків : ХДАДМ, 2010. 23 с.
- [7] Ноговіцина Т., Карнова А. Принципи архітектурно-планувальної організації сучасних музеїв. *Регіональні проблеми архітектури та містобудування*. 2019. № 13. С. 81–86.
- [8] Руденко С.Б. Музей як засіб розв'язання соціально-комунікаційних проблем. *Культура і*

сучасність : альманах. Київ : Ідея-принт, 2018. № 2. С. 22–27.

[9] Смирний Д. Дизайн музейної експозиції: композиційний та ергономічний аспекти : дис. ... канд. техн. наук : 15.01.03. Київ, 2018. 309 с.

[10] Сошніков А.О. Моделювання експозиційного образу. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди*. 2017. № 47. С. 3–8.

[11] Тітінюк Ю.О. Методика художнього формування сучасної музейної експозиції. *Сімнадцять сумцовських читань «Комунікаційний підхід у музейній справі як відповідь на потреби соціуму»* : матеріали наук. конф., м. Харків, 18 квітня 2011 р. Харків, 2011. С. 19–29. URL: <https://museum.kh.ua/academic/publications.html?n=48> (дата звернення: 01.10.2025).

[12] Трошкіна О.А. Принципи театрального мізансценування в архітектурному середовищі міста. *Теорія та практика дизайну* : збірник наукових праць. *Архітектура та будівництво*. 2023. Вип. 27. С. 118–126. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.27.15>.

[13] Трошкіна О.А. Проекції жанрів кінематографу на архітектурне середовище. *Проблеми розвитку міського середовища*. 2020. Вип. 2 (25). С. 226–241.

[14] Трошкіна О.А. Семіотичний аналіз архітектурного середовища на основі методу побудови кіносценарію. *Українська академія мистецтва*. 2023. Вип. 34. С. 53–61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-34-7>.

[15] Яковець І.О. Музейна експозиція: основні поняття та методи побудови. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2011. Вип. 1. С. 147–150.

[16] Gnatiuk L., Troshkina O. Theatricalization in the formation of sacred space : *AIP Conference. Proceeding*, 7 December 2023; 2490 (1): 030003. DOI: <https://doi.org/10.1063/5.0137521>.

[17] Oliynyk O., Troshkina O. Analysis of architectural urban spaces based on space syntax and scenario methods. *Spatium*. 2023. No. 50. P. 24–32. DOI: <https://doi.org/10.2298/spat230407010o> (дата звернення: 14.10.2025).

[18] Paul von Naredi-Rainer. *Museum Buildings*. Basel : Design Manual. 2004. 250 p.

[19] Tschumi B. *Architecture and Disjunction*. Cambridge : MIT Press, 1996. 160 p.

[20] Tuan Y.-F. *Space and Place: The Perspective of Experience* : E. Arnold, 1977. 226 p.

REFERENCES

[1] Begal, T.O. (2022). *Geneza ekspozytsiinoho seredovyshcha muzeiu: vid vytokiv do suchasnosti* [Genesis of the museum exhibition environment: From origins to modernity]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr KNUKIM [in Ukrainian].

[2] Vaidakher, F. (2005). *Zahalna muzeologia* [General museology]. Lviv: Litopys [in Ukrainian].

[3] Velyka, L.P. (2000). *Muzeine ekspozytsiine mystetstvo* [Museum exhibition art]. Kharkiv: KhDAK [in Ukrainian].

[4] Dyvak, V. (2022). *Arkhitekturno-planuvalna orhanizatsiia rozshyrennia khudozhnikh muzeiv*

[Architectural and planning organization of art museum expansion]. Kyiv: Vyd-vo Lira-K [in Ukrainian].

[5] Kutsevych, V. (2022). *Suchasni napriamky formuvannya bahatofunktsionalnosti muzeiv* [Modern directions of forming multifunctionality of museums]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya*, 63, 290–299 [in Ukrainian].

[6] Chernichenko, S.Ye., Katrychenko, S.V., & Marchenko, T.L. (Eds.). (2010). *Metodychni rekomendatsii do proektuvannya ekspozytsii dlia studentiv 4 kursu dennoho i zaочноho viddilenn spializatsii "Interior i obladnannya" napriamu pidhotovky "Dyzain"* [Methodical recommendations for designing exhibitions for 4-year students of full-time and part-time programs in the "Interior and Equipment" specialization, Design direction]. Kharkiv: KhDADM [in Ukrainian].

[7] Nohohitsyna, T., & Karnova, A. (2019). *Pryntsypy arkhitekturno-planuvalnoi orhanizatsii suchasnykh muzeiv* [Principles of architectural and planning organization of modern museums]. *Rehionalni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya: zb. nauk. prats. Teoriia i praktyka*, 13, 81–86 [in Ukrainian].

[8] Rudenko, S.B. (2018). *Muzei yak zasib rozviazannia sotsialno-komunikatsiinykh problem* [Museum as a means of solving socio-communication problems]. *Kultura i suchasnist: almanakh*, (2), 22–27 [in Ukrainian].

[9] Smyrnyi, D. (2018). *Dyzain muzeinoi ekspozytsii: kompozytsiinyi ta ergonomichniy aspekty* [Design of museum exhibitions: Compositional and ergonomic aspects]. *Candidate's thesis*. Kyiv: KNUBA [in Ukrainian].

[10] Soshnikov, A.O. (2017). *Modeliuvannya ekspozytsiinoho obrazu* [Modeling of the exhibition image]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. Skovorody. Filosofia*, 2(47), 3–8 [in Ukrainian].

[11] Titinyuk, Y.O. (2011). *Metodyka khudozhnoho formuvannya suchasnoi muzeinoi ekspozytsii* [Methodology of artistic formation of modern museum exhibitions]. In *Simnadsatsiaty sumtsovski chytannia: Materialy nauk. konf. na temu "Komunikatsiinyi pidkhd u muzeinii spravi yak vidpovid na potreby sotsiumu"*, Kharkiv, 18 kvit. 2011 r. (pp. 19–29). Kharkiv. Retrieved from: <https://museum.kh.ua/academic/publications.html?n=48> [in Ukrainian] (Last accessed: 01.10.2025).

[12] Troshkina, O.A. (2023). *Pryntsypy teatralnoho mizanstsenuvannya v arkhitekturnomu seredovyshchi mista* [Principles of theatrical mise-en-scène in the architectural environment of the city]. *Teoriia ta praktyka dyzainu*, 27, 118–126. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.27.15> [in Ukrainian].

[13] Troshkina, O.A. (2020). *Proiekttsii zhanriv kinematohrafu na arkhitekturne seredovyshche* [Projections of film genres onto the architectural environment]. *Problemy rozvytku miskoho seredovyshcha*, 2(25), 226–241 [in Ukrainian].

[14] Troshkina, O.A. (2023). *Semiotychnyi analiz arkhitekturnoho seredovyshcha na osnovi metodu pobudovy kinoscenariiu* [Semiotic analysis of architectural environment based on the scenario construction method]. *Ukrainska akademiia mystetstva*, 34, 53–61. <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2023-34-7> [in Ukrainian].

[15] Yakovets, I.O. (2011). Muzeina ekspozytsiia: osnovni poniattia ta metody pobudovy [Museum exhibition: Basic concepts and construction methods]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv*, 1, 147–150 [in Ukrainian].

[16] Gnatiuk, L., & Troshkina, O. (2023, December 7). Theatricalization in the formation of sacred space. *AIP Conference Proceedings*, 2490(1), 030003. <https://doi.org/10.1063/5.0137521> [in English].

[17] Oliynyk, O., & Troshkina, O. (2023). Analysis of architectural urban spaces based on space syntax and scenario methods. *Spatium*, 50, 24–32. <https://doi.org/10.2298/spat230407010o> [in English].

[18] von Naredi-Rainer, P. (2004). *Museum buildings*. Basel: Design Manual [in English].

[19] Tschumi, B. (1996). *Architecture and disjunction*. Cambridge, MA: MIT Press. [in English].

[20] Tuan, Y.-F. (1977). *Space and place: The perspective of experience*. London: E. Arnold (Late accessed: 01.10.2025) [in English].

ABSTRACT

Troshkina O. The city as an exhibition: cinematic, theatrical, and museum approaches to the organization of space

The article explores the concept of museum exhibitions applied to the urban environment, where architectural objects and spaces function as elements of a visual exposition.

The purpose of the study is to identify the potential of cinematographic, theatrical, and exhibition-based approaches in the formation and perception of urban space. The architectural environment is interpreted as an exposition operating according to the principles of a stage, film frame, and exhibition space.

The methodological basis is an interdisciplinary analysis that combines principles of cinematography (frame sequence, gaze movement), theatre (mise-en-scène, scenography), and museum studies (exhibition space, scenario, visual accents). Comparative, typological, and semantic approaches to the urban environment are applied.

Results. The study substantiates the relevance of perceiving the city as an exposition with its own route, dramaturgy, and compositional nodes. Architectural objects are interpreted as "exhibits", while spatial transitions are understood as sequences of frames or scenes. Analogies are identified between museum techniques (centering, isolation, lighting, spatial dilution) and urban planning tools (dominant elements, perspective axes, squares, cour d'honneur, light accents). The role of scenario-based perception and sequential spatial experience in shaping environmental dramaturgy is confirmed.

Scientific novelty. For the first time, the city is proposed as an exposition system with a scenario-based logic grounded in the principles of cinema, theatre, and the museum. The study substantiates the relevance of analyzing urban space as a narrative structure, in which meanings are formed through the organization of routes, spatial accents, and human interaction.

Practical relevance. The results can be applied in urban planning, urban design, and the renovation of urban areas. The approach enhances spatial legibility, emotional engagement, and the formation of environmental identity. Scenario-based and exhibition-oriented strategies reinforce the city's role as a communicative and cultural system.

Keywords: urban space, exhibition, film frame, mise-en-scène, scenography, architectural exhibit, spatial dramaturgy, perception route, environmental semantics, spatial scenario, exhibition approach.

AUTHOR'S NOTE:

Troshkina Olena, Candidate of Architecture, Associate Professor, Head of the Department of Theory, History of Architecture and Synthesis of Arts, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: olena.troshkina@naoma.edu.ua, orcid: 0000-0002-0597-9700.

Стаття подана до редакції: 17.10.2025.

Стаття прийнята до опублікування: 11.11.2025.

Стаття опублікована: 20.11.2025.